
A XXII. NEMZETKÖZI NÉVTUDOMÁNYI KONGRESSZUSRÓL (PISA, 2005. AUG. 29. – SZEPT. 3.)

A nemzetközi kongresszusok között már hagyományosnak számít az ICOS (International Council of Onomastic Sciences) által háromévente megrendezett névtudományi tanácskozás. A 22. találkozó helyszíne a több száz éves múltra visszatekintő, patinás Pisai Egyetem volt.

A „Names in Time and Space” (Nevék időben és térben) címet viselő világgongresszuson minden földrész képviseltette magát. A legtöbben természetesen Európa különböző országaiból érkeztek, de tartottak előadást dél-koreai, szingapúri, ausztráliai, amerikai, argentin, kanadai, mexikói, algériai, kongói és dél-afrikai résztvevők is. A közel félezer névkutató több mint 400 előadást tartott. A kongresszus hivatalos nyelve az angol és az olasz mellett a német és a francia volt; a legtöbb előadás a házigazdák nyelvéen és angolul hangzott el.

A hatnapos rendezvény első napjának programja a megnyitó és az azt követő plenáris előadások, illetve az ICOS jelenlegi tevékenységének bemutatása volt. A találkozó megnyitása az igen impozáns kongresszusi palotában (Palazzo dei Congressi) volt, ahol a házigazdák nevében MARIA GIOVANNA ARCAMONE professzor, a Pisai Egyetem nyelvészeti tanszékének vezetője, a szervezőbizottság elnöke köszöntötte a résztvevőket. A megnyitó plenáris előadásai közül WILHELM H. NICOLAISEN a nemzetközi névtudományi kongresszusok történetét vázolta fel az 1961. évi firenzei kongresszus óta, CARLO A. MASTRELLI ugyanezen időszak romanisztikai vonatkozású helynévkutatásának fejlődését mutatta be, PETER WIESINGER pedig az utóbbi évtizedek német névkutatásáról számolt be. BRUNO PORCELLI (későbbi időpontra áthelyezett) előadásában az olasz irodalmi névadás vizsgálatának elmúlt negyedszázadát tekintette át. Az első napi program délután az ICOS jelenlegi tevékenységének bemutatásával folytatódott. A nemzetközi szervezet vezetői közül többen tartottak előadást, amelyben az ICOS feladatairól, terveiről is szóltak. Igen érdekesek voltak azok a beszámolók, amelyek egy jelenleg készülő és a társaság honlapján (<http://www.icosweb.net>) a jövőben elérhető többnyelvű terminológiai szótár munkálatairól, egy interneten készülő névtani bibliográfia szerkesztési kérdéseiről, valamint az ICOS honlapjának fejlesztési lehetőségeiről, irányairól szóltak.

A következő nap kezdődtek el a szekcióelőadások, amelyek három napon keresztül két fő helyszínen és sokszor párhuzamosan 10-15 szekcióban zajlottak (közben volt egy pihenőnap, amikor kirándulásokon vehettek részt az előadók). Az előadások idejét a szervezők húsz percben állapították meg, melyet további tíz percben követhettek a kérdések, hozzászólások. Az előadásokat hat tematikus szekcióba, azokon belül két-két alszekcióba osztották: 1. Nevék és nyelvtudomány: a) fonológia és grammatika, b) szemantika és etimológia; 2. Nevék és társadalom: a) történeti névrendszerek, b) névrendszerek napjainkban; 3. Nevék és irodalom: a) elmélet és módszerek, b) nevek irodalmi szövegekben; 4. Személynevek: a) személynevek és történelem, b) embercsoportok nevei; 5. Helynevek: a) településnevek, mikrotoponímia, b) egyéb helynév-

típusok, makrotoponímia; 6. Egyéb névtípusok: a) tárgynevek, állatnevek, intézménynevek, b) márkanevek. Ezek mellett meghirdettek néhány speciális tematikájú szekciót is: A névtan oktatása, Névtan és informatika, Névtan és a média, Névtani terminológia, Új névkutatási kezdeményezések és projektek. Különösen sokan jelentkeztek előadással az egyes irodalmi művek névanyagának vizsgálata (3b), a történeti személynévkutatás (4a) és a helynévkutatás témaköreibe (5ab). Ezeket az alszekciókat nem egyszer még további két részre bontották a szervezők, hogy a nagyszámú előadásnak helyet biztosíthassanak a programban.

Az eddigi nemzetközi névtani kongresszusok közül talán ez volt az első, ahol igen szép számmal képviseltették magukat a magyar névtanosok. Az első öt főszekció mindegyikében volt magyar előadó. Az általános névtani szekcióban hangzott el FEHÉR KRISZTINA „Hungarian historical anthroponomy – within the context of language theory and the history of science” (Magyar történeti személynévkutatás – nyelvelméleti-tudománytörténeti kontextusban) című és VITÁNYI BORBÁLA „Dénomination de couleurs dans le hongrois et le français” (A színnevek mint családnevek a magyarban és a franciában) francia nyelvű előadása. A 2. személynévi szekciónak is volt két magyar előadója: FARKAS TAMÁS „Researches and their onomatological conclusions in the field of official surname changes in Hungary” (A magyarországi hivatalos családnév-változtatások kutatása és névtani tanulságai) és RAÁTZ JUDIT „Development of Hungarian personal names in the second part of the 20th century” (A magyar keresztnévadás változása a 20. század második felétől). A magyar előadók körében is népszerű volt a helynévkutatás, hiszen hárman is szerepeltek az 5. szekcióban. Így T. SOMOGYI MAGDA „New street names in Budapest” (Új utcanevek Budapesten), VINCZE LÁSZLÓ „Historisches Deutsches Strassennamenbuch” (Történeti német utcanévkönyv) és GYÖRFFY ERZSÉBET „On the functional structures of old Hungarian river names” (A régi magyar folyónevek funkcionális vizsgálatáról) címmel tartott előadást.

A kongresszus másik népszerű szekciójából, az irodalmi névadással foglalkozó 3. szekcióból se hiányoztunk, itt FÁBIÁN ZSUZSANNA „I nomi propri nelle sei traduzioni ungheresi de »Le avventure di Pinocchio« di C. Collodi” (A tulajdonnevek C. Collodi „Pinocchio kalandjai” című művének hat magyar fordításában) című olasz, valamint az ugyancsak Magyarországról érkezett JEREMY PARROTT „»Change all the names« – A Samuel Beckett Onomasticon” (Változtass meg minden nevet! – Samuel Beckett onomasztikon) című angol nyelvű előadása szerepelt. A kongresszuson ugyan nem adott elő, de a megjelenő kötetben személynévi tanulmányával képviseli hazánkat FERCSIK ERZSÉBET a „The Traditional and New Forms in the Naming of Hungarian Women” (A magyar asszonynevek hagyományos és új formái) című tanulmányával. Az előadások absztraktja a kongresszus honlapján (<http://icos22.humnet.unipi.it/ENG/index.html>) is olvasható.

A szekcióelőadásokat az egyes napok végén tematikus bemutatók színesítették. Az első nap a névtani kiadványok, könyvek, a másodikon az onomasztikai honlapok, a harmadikon pedig a folyóiratok kerültek bemutatásra. A névtani kiadványok közül főleg az olasz könyvek ismertetése kapott nagyobb teret, de megismerhettünk többek közt német névtani tankönyvet (ANDREA BRENDLER: *Namenarten und ihre Erforschung: ein Lehrbuch für das Studium der Onomastik* [Névfajták és kutatásuk: tankönyv a névtani tanulmányokhoz]. Hamburg, 2004) és több, az afrikai névadással foglalkozó kiadványt is (ADRIAN KOOPMAN: *Zulu Names* [Zulu nevek]. Pietermaritzburg, 2002; BERTIE NEETH-

LING: Naming among the Xhosa of South Africa [Névadás a dél-afrikai xhosák között]. New York, 2005). Ezen a bemutatón hallhattunk a magyar névkutatásban is jól használható szláv névtani enciklopédiáról: E. RZETELSKIEJ-FELESZKO – A. CIESLIKOWEJ – J. DUMY (ed.): Slowianska onomastyka. Encyklopedia 1–2. Warszawa, 2002–2003. Ebben a két kötetben több fejezetben és tanulmányban mutatják be a szerzők a szláv tulajdonnevek típusait, azok jellemzőit, kialakulásuk történetét, napjainkban történő változásait, valamint részletesen elemzik 12 tipikus szláv terület névanyagát.

A hazai kiadványok közül az Onomastica Uralicáról VINCZE LÁSZLÓ beszélt, a névtani folyóiratok seregszemléjén a Névtani Értesítőt pedig annak szerkesztője, FARKAS TAMÁS ismertette az érdeklődő hallgatóságnak. Itt érdemes megemlítenünk az ICOS 1955-ben alapított, Onoma című nemzetközi folyóiratát, mely évente egyszer, vendégszerkesztő által összeállított tematikus számként jelenik meg. A folyóirat némi késésben van, a következő kiadvány a 2004-es szám lesz (Name Studies and Teaching), BOTOLV HELLELAND szerkesztésében. (A kiadvány néhány régebbi számának a tartalomjegyzéke, illetve a tanulmányok rövid összefoglalói az ICOS és a kongresszus honlapjáról is elérhetőek.)

A kongresszus ideje alatt két kiállítás is gazdagította a programot. Az egyik egy térkép- és tablókiallítás volt, mely az ENSZ 8. Földrajzinév-egységesítési Konferenciájának anyagát tartalmazta, és a helynevek világának változatos, tanulságos, illetve különösen érdekes témáiból válogatott. A másik kiállítást a kongresszus résztvevői rendezték: az általuk hozott névtani kiadványok, könyvek, ismertető alkották a bemutató anyagát. Az igen színes bemutatón kézbe vehettünk számos, a világ különböző országaiból származó névtani folyóiratot, névtárat, tanulmánygyűjteményt, névtani összefoglaló munkákat stb.; több esetben a kötetek mellett egy-egy külön lapon a szerzők röviden ismertették kiadványukat. Ezen a kiállításon is meglehetősen gazdag anyaggal képviseltük a hazai névtani kutatásokat.

A névtani kongresszusok hagyományait követve az utolsó napon került sor az ICOS közgyűlésére. A különféle előadások, a tisztségviselők beszámolója után megválasztották a szervezet új vezetőségét (elnök: Maria Giovanna Arcamone, Olaszország; alelnökök: Milan Harvalík, Csehország és Sheila Embleton, Kanada; titkár: Richard Coates, Nagy-Britannia; másodtitkár: Martina Pitz, Franciaország; pénztáros: Karina van Dalen-Oskam, Hollandia). Itt döntöttek arról is, hogy a következő, három év múlva esedékes XXIII. Nemzetközi Névtudományi Kongresszusra Torontóban, a York Egyetemen, 2008. augusztus 17–28. között kerül sor, alelnöke Sheila Embleton lesz. A kongresszus honlapja már elérhető, az érdeklődőknek érdemes figyelemmel kísérniük a megjelenő információkat (<http://www.yorku.ca/vpaweb/ICOS2008>). A szakmai program zárásaképpen a szekcióelnökök röviden beszámoltak és értékelték szekciójuk munkáját, az elhangzott előadásokat. A kongresszus programja az esti ünnepi vacsorával zárult.

A korábbi gyakorlathoz hasonlóan a kongresszuson elhangzott előadások több kötetben jelennek majd meg.

JUDIT RAÁTZ, **On the 22nd International Congress of Onomastic Sciences
(Pisa, 29 August – 3 September, 2005)**

ICOS held its 22nd International Congress of Onomastic Sciences under the title “Names in Time and Space” in Pisa, Italy between 29th of August and 3rd of September, 2005. First-day opening plenary lectures were followed by twenty-minute section papers on three days. The approximately 500 lectures were given in six thematic sections each including two subsections. Hungarian Onomatology was represented by the nine Hungarian participants in almost all sections. At the end of each day section papers were supplemented by thematic presentations (e.g. presenting different books, journals, publications, home pages on Onomastics). On the last day ICOS held its general assembly, which chose the new management of the organisation and decided on the venue of the 2008 congress. Lectures delivered in the congress will soon be published in several volumes.